

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра екології

Дипломна робота
бакалавра

на тему «**ОЦІНКА ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ ГУМЕНЕЦЬКОЇ ОТГ**»

Виконав: студент групи Ecol1-B19
спеціальності 101 Екологія

Кирик Святослав Миколайович

Керівник: **Семерня Оксана Миколаївна,**
д.п.н., доцент

Рецензент: **Федорчук Іван Вікторович,**
к.б.н., доцент

Кам'янець-Подільський – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТА ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ.....	5
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ОБ'ЄКТА УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ.....	13
2.1. Загальні відомості.....	13
2.2. Аналіз ключових факторів впливу на використання земельних ресурсів.....	37
2.3. Охорона праці при землевпорядних роботах.....	43
РОЗДІЛ 3. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ.....	50
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	61

ВСТУП

Актуальність теми. "Оцінка земельних ресурсів Гуменецької об'єднаної територіальної громади" визначається потребою у більш детальному вивченні стану земельних ресурсів та їхнього потенціалу для розвитку різних галузей економіки.

В Україні, земельні ресурси відіграють важливу роль у розвитку різних галузей екології, таких як сільське господарство, промисловість та інші. Однак, нераціональне використання земельних ресурсів та недостатня їх оцінка може призвести до екологічних проблем, економічної неефективності та соціальної несправедливості.

Тому, проведення оцінки земельних ресурсів Гуменецької об'єднаної територіальної громади може допомогти визначити можливості та перспективи для розвитку різних галузей екології на даній території. Також, це дослідження може бути корисним для прийняття рішень з питань землекористування, земельної політики та регулювання відносин у сфері земельних відносин.

Метою дослідження є проведення аналізу та оцінка стану земельних ресурсів даної території з метою встановлення їхнього фактичного стану, потенціалу та можливостей використання для розвитку різних галузей екології.

Об'єктом дослідження є земельні ресурси Гуменецької об'єднаної територіальної громади.

Предметом дослідження є процес оцінки земельних ресурсів даної території, їхній стан, якість, характеристики та можливості використання для розвитку різних галузей екології.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати динаміку зміни земельних угідь на території Гуменецької об'єднаної територіальної громади протягом останніх років та виявити тенденції їх використання.

2. Визначити вплив забруднення ґрунтів на якість та безпеку продуктів харчування та запропонувати заходи для збереження та відновлення родючості земель.

3. Оцінити вплив землекористування на біорізноманіття та здоров'я екосистем на території Гуменецької об'єднаної територіальної громади та розробити рекомендації для зменшення негативного впливу.

4. Проаналізувати економічний ефект від раціонального використання земельних ресурсів на території Гуменецької об'єднаної територіальної громади та запропонувати способи їх оптимізації.

5. Визначити потенційні ризики для земельних ресурсів та здоров'я населення на території Гуменецької об'єднаної територіальної громади, пов'язані з можливими катастрофічними подіями, такими як природні лиха, техногенні катастрофи, війна тощо, та запропонувати заходи для зменшення ризику та підвищення стійкості території.

В дипломній роботі використанні річні земельні звіти про наявність, розподіл і використання земель в районі і сільських радах, матеріали земельного кадастру району, проекти внутрігосподарського землевпорядкування, статистичні дані про економіку району і господарств, схему планування району, матеріали обстеження ґрунтів та економічної оцінки земель району, матеріали грошової оцінки земель району, дані перспективного розвитку району і господарств, а також нормативні та довідкові матеріали.

Дипломна робота складається із текстової та графічної частини, що виконана на 65 сторінках, і складається зі вступу, трьох розділів, висновків і пропозицій та списку використаної літератури, 38 джерел.

РОЗДІЛ 1.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ВДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ТА ОЦІНКИ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ

Виділяючи земельні відносини в особливу соціально-економічну категорію, відзначимо ще одну їх особливість: „наскрізний”, тобто такий, що проникає в усі сфери і складові частини відтворювального процесу, характер. Пояснюється це тим, що земельні ресурси включені практично в усі сфери економічного процесу. Так, на стадії власне виробництва життєвих засобів і ресурсів (включаючи споживчі товари і послуги, засоби виробництва і робочу силу) земля входить до витратної складової, визначаючи через свої цінові параметри величину суспільно необхідних та індивідуальних витрат. Вилучення ренти через земельне оподаткування включає земельний фактор у сферу розподілу, а просторово-географічні властивості і параметри земельних ресурсів впливають на напрями, інтенсивність і швидкість руху сукупного суспільного продукту.

Земельні відносини виділені в особливий блок у системі соціально-економічних відносин і у зв'язку зі специфікою землі як своєрідною категорією власності й особливим видом нерухомості. Як відомо, набуваючи в умовах ринку властивість товару і беручи участь як нерухомість у різних ринкових операціях, земля відрізняється від інших груп товарів і категорій нерухомості наступними двома принциповими особливостями.

Перша полягає в тому, що землю не можна фізично вилучити і перемістити в просторі. Ця особливість земельної власності утримує її в центрі пильної суспільної уваги, контролю і досить твердих регламентуючих вимог і обмежень. Тому права земельного власника об'єктивно більш обмежені, ніж власників інших категорій власності, в тому числі і нерухомості. У цьому випадку стосовно земельної власності вже не діє класична формула римського права „споживати і зловживати” належною

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проаналізувавши та оцінивши заходи по проведенню земельної реформи і розроблений проект управління земельними ресурсами на території сільської ради можна зробити наступні висновки та пропозиції:

1. Використання землі потребує оперативних дій з боку держави щодо ефективного управління земельними ресурсами, які включають комплекс взаємопов'язаних еколого-економічних, правових, соціальних та організаційно-господарських заходів, спрямованих на удосконалення земельних відносин при проведенні земельної реформи, організацію належного контролю за раціональним та екологічнобезпечним використанням та охороною земель.

2. Природно-кліматичні умови та склад земельних угідь сприятливі для розвитку багатокладних форм господарювання.

3. У процесі дослідження виявлено взаємозв'язок показників ефективності виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств і параметрів їх землекористування, який свідчить, що між цими показниками існує залежність, яка вказує на необхідність раціонального використання землі для підвищення рівня ефективності сільськогосподарського виробництва. Тому необхідно вдосконалювати механізм, при якому би забезпечувалося зростання ефективності сільськогосподарського виробництва.

4. У процесі дослідження обґрунтовано шляхи державного управління земельними ресурсами за допомогою економічних, екологічних, соціальних та правових методів у напрямі правового забезпечення здійснення операцій із землею, адміністративного управління земельними ресурсами з боку органів влади, економічного стимулювання раціонального використання та охорони земель та наукових розробок, спрямованих на ефективне управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аналіз сталого розвитку: глобальний і регіональний контексти / Міжнар.рада з науки (ICSU) та ін.; наук.кер.М.З.Згуровський. – К.:НТУУ «КПІ», 2014.- Ч.2.Україна в індикаторах сталого розвитку (2013). – 2014. – 172с.
2. Барвінський А. В. Агрофізичні аспекти регламентації технологічного навантаження на ґрунтовий покрив в сучасних агроландшафтах / А. В. Барвінський // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2016 р. - № 1-2. - С.62-69.
3. Безкровний М.Ф. Основи аграрного консалтингу /М.Ф.Безкровний, М.Ф.Кропивко, Ю.І.Палеха/ підручник К. : Видавництво Ліра – К, 2015. - 260с.
4. Бурлака Н. В. Еколого-економічні аспекти використання сільськогосподарських угідь в умовах ринкових земельних відносин /Н.В.Бурлака// Землевпорядний вісник. – 2016. № 5. – С.22-26.
5. Вільна енциклопедія «Вікіпедія». – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org>.
6. Дмитренко О. В. Аналіз екологічної ситуації у післяаварійний період на території України / О. В. Дмитренко, Ю. О. Бондар, А. С. Науменко, О. В. Костенко, Л. П. Молдаван, О. І. Ткаченко // Збалансоване природокористування. – 2015. – № 2. – С. 139-143
7. Дорош Й.М., Дорош О.С. Теоретико-методологічні засади формування обмежень у використанні земель та обтяжень прав на земельні ділянки: [монографія] / Й.М. Дорош, О.С. Дорош. – Херсон : Грінь Д.С., 2016. 606-с.
8. Дорош О. Екологічні відносини у контексті прав власності та користування землею / О. Дорош, Н. Третяк, Л. Свиридова // Вісник Львівського національного аграрного університету: економіка АПК. – Львів : Львів. нац. аграр. ун-т, 2013. - № 20(2). С. 47-52.

9. Євсюков Т.О. Концептуальні засади створення Державного реєстру особливо цінних земель / Т.О. Євсюков, О.В. Краснолуцький // Землевпорядний вісн. — 2014. — № 12. — С. 23–30
10. Закон України «Про охорону ґрунтів» [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://dei.gov.ua/menyu-4/2012-01-22-11-32-56/533-zakon-ukrajini-qpro-okhoronu-zemelq.html>.
11. Закон України. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України. (ВВР), 2000, N 25, ст.195). { Із змінами, внесеними згідно із Законами 4731-17 від 17.05.2012, ВВР, 2013, N 15, ст.98 5463-17 від 16.10.2012, ВВР, 2014 }
12. Зацерковний В.І. Система агроекологічного моніторингу ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення / В.І. Зацерковний, С.В. Кривоберець// Уч.зап. Таврич. нац. ун-та ім. В.И. Вернадского. Сер. "Географія". – 2012. – № 1. – С. 60-74.
13. Збалансоване управління природно-ресурсним потенціалом агросфери України за принципами Конвенції РІО / О.Г. Тараріко, О.В. Сиротенко, Т.В. Ільєнко, Т.Л. Кучма // Агроекологічний журнал. — № 1. — 2015. — С. 21–36
14. Земельний кодекс України 2001 р., із змінами та доповненнями. - [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.portal.rada.gov.ua/>.
15. Зіновчук Н.В. Інституціональні аспекти екологічного моніторингу земель сільськогосподарського призначення /Н.Зіновчук // Збалансоване природокористування. – 2016. №4, ст..13-18.
16. Кондіус І. С. Конспект лекцій за темою: «Прогнозування соціально-економічних процесів» (Том 1) / І. С.Кондіус/ – Севастополь : Севастопольський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації, 2017. – 76 с.].
17. Кузін Н.В. Оптимізація використання земель у відповідності із

загально екологічними критеріями в умовах радіаційного забруднення / Н.В.Кузін // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2017р. - № 1. - С.66-76.

18. Кульбака О.М., Сохнич А.Я. Розвиток продуктивних сил регіону на основі ефективного використання земельних ресурсів. Монографія. - / За ред. д.е.н. А.Я.Сохнича / Луцьк : Надстир'я. 2016. -166 с.

19. Мельник Д.М. І. Інституційне забезпечення формування землекористування в новоутворених територіальних громадах: дис. ... кандидата екон. наук: 08.00.06 / Д.І.Мельник. Київ, 2018. 222 с.

20. Панасенко В.М. Досвід Німеччини у сфері раціонального використання і збереження ґрунтів / В. М. Панасенко // Землевпорядний вісн. — 2016. — № 11. — С. 6–8. [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.

21. Потапенко В.Г. Проблеми державної системи екологічного моніторингу в Україні та шляхи їх подолання / В.Г. Потапенко, І.В. Шевчук. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1038/>

22. Про затвердження Національного плану дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 березня 2016 року № 271-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/271-2016-p>.

23. Про затвердження Положення про Державну систему моніторингу довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.03.1998 р. № 391. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/391-98-%D0%BF>

24. Прутенко О. Ґрунтові обстеження дають відповіді на багато запитань / О.Прутенко// Землевпорядний вісник. – 2016. – № 11. – С.23–27.

25. Самойлік М.С. Ресурсно-екологічна безпека регіону: [монографія] / М.С. Самойлік. — Полтава: ПолтНТУ, 2014 — 325 с.

26. Сакун М.М., Дядько І.І. Охорона праці в галузі. Навч. пос. для

підготовки фахівців ОКР «Спеціаліст», «Магістр» зі спеціальності 7.070.904, 8.070.904 землевпорядкування та кадастр. – О. 2012. – 76 с.

27. Сільське господарство України : стат. зб. [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. – К.: [б.в.], 2017. – 402с. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua

28. Скрипчук П.М. Теоретико-методологічні основи формування системи екологічної стандартизації і сертифікації. Монографія. – Рівне : НУВГП, 2014. 367с.

29. Сохнич А.Я. Моніторинг та охорона земель: навчальний посібник-практикум / А. Я. Сохнич, М.С.Богіра ; за ред. д.е.н. А.Я.Сохнича. – Львів : Львівський національний аграрний університет, 2016.– 220 с.

30. Сохнич А.Я. Обґрунтування механізмів управління земельними ресурсами в умовах ринкової економіки :[монографія] / А. Я. Сохнич і ін.- Луцьк: ПП Іванюк В.П., 2016.– 220 с

31. Стан сфери зеленого господарства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minregion.gov.ua/zkh/Blahoustri-terytoriy/stan-sferi-zelenogo-gospodarstva-za-2014-rik-559231/>.

32. Статистичний щорічник Львівської області за 2017 рік. – Львів : Головне управління статистики у Львівській області, 2017. – 392 с.

33. Ткачук О.М. Сучасні тенденції економічного розвитку світового господарства /О.М.Ткачук// Сучасні тенденції в економіці та управлінні: новий погляд: Східноукраїнський інститут економіки та управління. – Запоріжжя : ГО «СІЕУ», 2015 – С.115-118.

34. Третяк А. М. Концептуальні засади землевпорядного планування розвитку міського землекористування в умовах децентралізації / А. М. Третяк, // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. - 2015. - № 1. - С. 3-13. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Zemleustriy_2015_1_3

35. Третяк А.М. Земельна реформа в Україні: тенденції, наслідки у контексті якості життя і безпеки населення: [монографія] / А.М. Третяк, В.М. Третяк, Н.А. Третяк; під заг. ред. А.М. Третяка. – Херсон : Грінь Д.С., 2017. – 522 с.
36. Хвесик М.А. Економічні аспекти управління природними ресурсами та забезпечення сталого розвитку в умовах децентралізації влади в Україні / Хвесика М.А, Лизун С.О. та ін. // – К.: ДУ ІЕПСР НАН України, 2015. – 72 с.
37. Шевченко О.В. Економічна ефективність ґрунтоохоронних заходів при використанні земель сільськогосподарського призначення: моно- графія / О.В. Шевченко, А.Г. Мартин. — К.: ЦП «Компринт», 2016. — 332 с.
38. Ярошенко І. В., Семигуліна І. Б. Проблемні питання реалізації реформи децентра- лізації влади в Україні. Проблеми економіки № 4, 2015. с. 177-187, с. 177.